

Goed gezien tussen Lek en Linge in 2019

Jaaroverzicht van bijzondere vogelwaarnemingen op basis van waarneming.nl

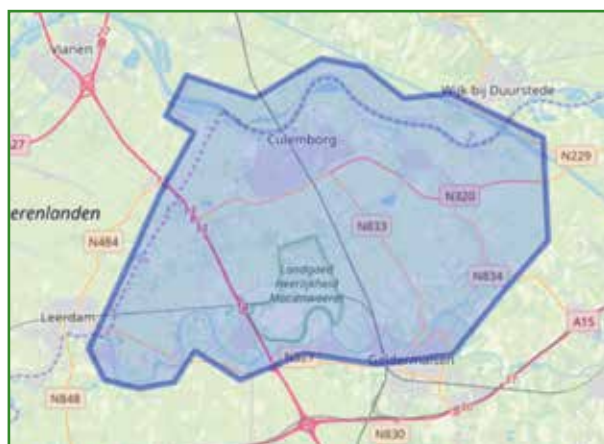
door Berry Lucas

Matkop in de Regulieren, foto Paul van Veen, 1 december 2019

Waarneming.nl is een rijke bron van informatie over de vogelsoorten die door het jaar heen zoal gezien worden door vogelaars in het observatiegebied van de NVWC (zie kaartje). Hieronder blikken we terug op zeldzaamheden, op vondsten van soorten die bij ons niet veel gezien worden, op opvallende aantalsontwikkelingen bij bepaalde soorten en op andere vermeldenswaardigheden. Het verslagjaar 2019 heeft weer interessante waarnemingen opgeleverd, waaronder twee nieuwe soorten voor het werkgebied van de NVWC: dwergarend en kleine burgemeester. Vanwege de tuinvogelchallenge 2019 waaraan meerdere vogelaars deelnamen, werd er extra goed opgelet. De teller van alle ooit in ons gebied waargenomen vogelsoorten staat nu op 338 (inclusief uitheemse soorten en escapes), zonder exoten op 282.

Voor onderstaand overzicht is het eigen verenigingsdeel van waarneming.nl geraadpleegd, nwc.waarneming.nl. De vermeldingen zijn zoveel mogelijk gerangschikt per maand waarin de eerste waarneming van het jaar werd gedaan. Soms is de soort bij de maand geplaatst waarin de meeste meldingen zijn gedaan of de hoogste aantallen zijn vermeld.

Begrenzing van het waarnemingsgebied van de NVWC binnen waarneming.nl. De titel "tussen Lek en Linge" dekt dus niet geheel de lading, want ook een strook boven de Lek en onder de Linge tellen we mee.

Blauwe kiekendief in het Rijswijkse veld, 28 december 2019,
foto Paul van Veen

Januari

De eerste vermeldenswaardige vogelwaarneming van 2019 was er een van een **raaf** op 1 januari bij de Lappenheide. Een soort die tegenwoordig met enig geluk jaarrond gezien kan worden in ons gebied, met zeven treffers dit jaar. De roep van een overvliegende **roerdomp** boven de Vliegerweg werd op 2 januari herkend van een nachtelijke geluidsopname door Bas Engels. Zeldzame ontmoetingen met deze soort langs de Lek en de Linge vonden daarna in elk jaargetijde plaats (17 waarnemingen). In deze maand dook een **rotgans** op in polder Blokhoven, en in oktober weer een bij Hagestein. **Wilde zwanen** zien we tegenwoordig veel minder. Het grootste aantal van 8 stuks vloog op 5 januari over de Lek. Daarna steeds slecht enkele exemplaren in februari, oktober en november. Ook in 2019 weer een aantal meldingen van roodhalsganzen, nl. in januari en in november in de Buitenwaard en Polder Blokhoven. Een **roodhalsgans** die door Mario Huizinga werd gevonden in de Rijswijksche Waard bleek geringd te zijn als siervogel. De eerste **blauwe kiekendief** van 2019 werd gesignaleerd op 12 januari. Er werden meer waarnemingen van deze roofvogel ingevoerd dan vorige jaren, nl. 52 keer in 21 kilometerhokken. Driemaal slechts dit jaar werd de **grote barmsijs** ("barmeisje" maakte de autocorrectie van Word ervan) gespot, een contrast met 2018, toen 114

barmsijsen in 29 waarnemingen werden geregistreerd. Het aantal waarnemingen van **vuurgoudhaan** (39) neemt jaarlijks toe. In de periode 2005 tot 2011 waren er slechts 16 waarnemingen, maar vanaf 2012 werd de soort in totaal 214 keer gezien, buiten de zomermaanden het hele jaar door. Feit is wel dat er steeds meer deelnemers aan waarneming.nl hun waarnemingen doorgegeven, wat deels de toename kan verklaren. Hoewel **appelvinken** niet makkelijk te vinden zijn, lukt dat steeds meer vogelaars. Er waren 36 meldingen in 2019, vooral in januari. Daarnaast ook mogelijke broedgevallen in het voorjaar. Op 18 januari een **witkopstaartmees** bij de Schaaykse Wetering (Leerdam, door R.de Keijzer). In november en december werden er ook witkoppige staartmezen gezien bij Deil (geen ondersoort *caudatus* maar een variant van de gewone staartmees of een overgangsvorm). Een bijzondere tuinvogelwaarneming (van mijzelf) was die van een **kleine rietgans** die op 19 januari luid roepend over de wijk Parijsch vloog.

Februari

Vier keer in 2019 werd een **houtsnip** doorgegeven vanaf deze maand, wel dus wat minder dan in eerdere jaren. Wellicht heeft dat te maken met de zachte winter, want vaak worden ze gezien met streng winterweer. Het ontbreken van een echte winter leidde

Vuurgoudhaan, De Meent, 9 januari 2019,
foto Marja van Bruggen

Houtsnip (raamslachtoffer), Asperen, 12 december 2019,
foto Hetty en Johan Janssen

Kokmeeuw en zwartkopmeeuw (rechts),
Bosscherwaarden, 18 maart 2019, foto J. Mollema

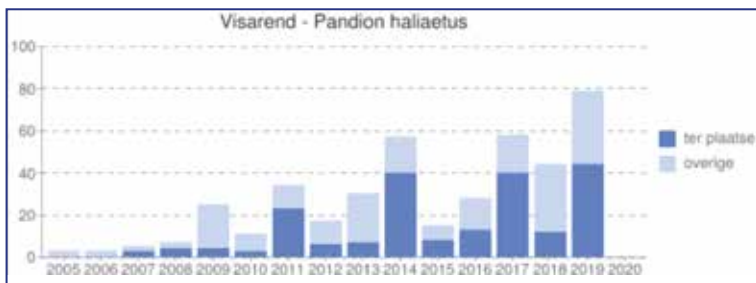
Kleine burgemeester (tweede kalenderjaar)
De Waai e.o., 11 april 2019, foto Marijn de Weijer

Visarend, Telpost Redichemse Waard,
5 oktober 2019, foto Daniël Beuker

Zomertortel, Bosscherwaarden, 9 mei 2019, foto J. Mollema

Het aantal gemelde doortrekkende en pleisterende visarenden was in 2019 hoger dan ooit (bron waarneming.nl)

er mogelijk ook toe dat typische 'koudesoorten' als **grote zaagbek**, **nonnetje** en **brilduiker** (veel) minder gezien werden op en rond de Lek. In februari ook een **goudvink** in Geldermalsen, en daarna tussen Lek en Linge nog 4 keer in oktober, november en december. De grote influx van 2013 (34 waarnemingen) wordt al jaren niet geëvenaard. Om een **kleine bonte specht** te vinden moet je vooral in het voorjaar zoeken langs de Woerdsteeg te Mariënwaerd, maar Jan Dirk Buizer nam deze maand ook een roffelende/roepende (?) KBS waar in De Geeren bij Acquoy. Erwin 't Lam wist niet wat hij zag op 16 februari achter zijn huis: een heuse lachende **kookaburra** in de tuin van de Julianahoeve (Oeverloperpad/Goilberdingerdijk). De eigenaar wist de ontsnapte vogel een week later te vangen in Vianen. Een geringde **stormmeeuw** in de Waai op 22 februari bleek van de zeldzame ondersoort *Larus canus heinei* (Russische stormmeeuw) te zijn en geringd in Groningen (waarnemer Jan Zwaaneveld).

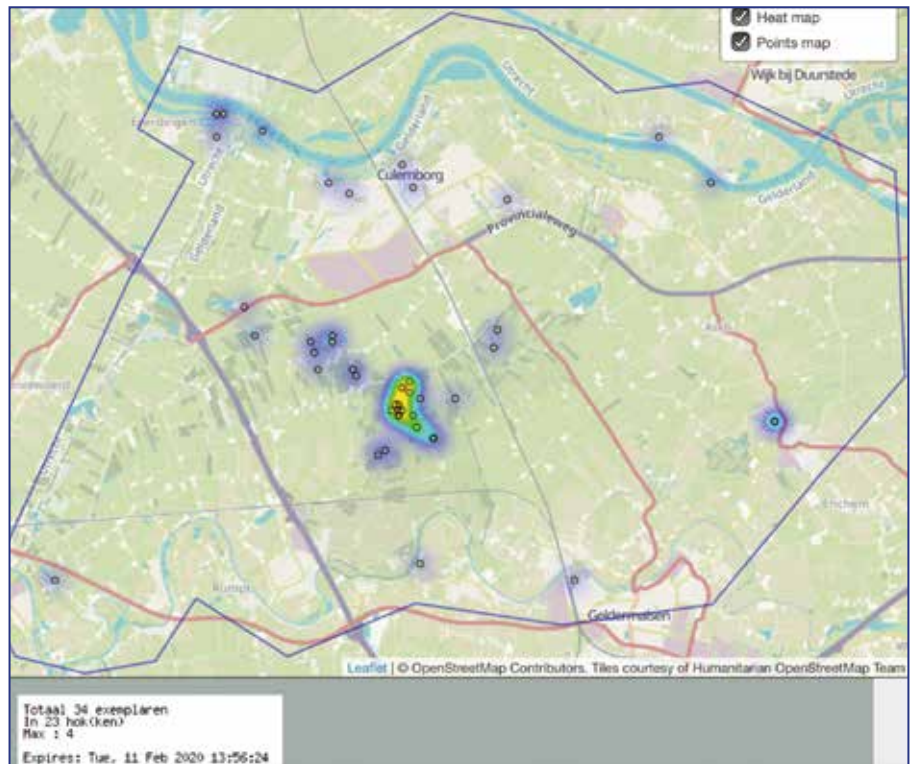
Maart

2019 was weer een jaar met veel **zwartkopmeeuwen** (20 keer gemeld), waaronder 5 stuks langs de Linge bij Gellicum op 16 maart. Het wordt meer en meer een vrij normale soort in deze contreien, maar men moet wel scherp waarnemen. Dat geldt ook voor soorten als **pontische meeuw** (37 keer) en **geelpootmeeuw** (41 keer), die bij de Lek en soms bij De Waai langs de A2 gevonden kunnen worden. Een tweedejaars **kleine burgemeester**, als eerste ontdekt op 13 maart door Mario Huizinga in de Everdingerwaard, hield de gemoederen bezig. De meeuw hield zich een maand lang op in de wijde omgeving. Over deze nieuwe soort hier is uitgebreid gerapporteerd in Hak-al 2019-2. Redelijk wat **rode wouwen** in 2019, maar minder dan in 2018, toen sprake was van sterke oostelijke luchtstromen in voor- en najaar; vanaf maart tot juni en in oktober 17 waarnemingen in 14 kilometerhokken. Het was een mager **kruisbekkenjaar** met 8 waarnemingen van 9 exemplaren. Meestal zie je ze eind van de zomer en daarna tijdens de najaarstrek,

maar één exemplaar vloog in maart over het huis van Louis van Oort in Geldermalsen. Een doortrekkende **Europese kanarie** in NVWC-gebied is altijd een gelukstreffer voor vogelaars. Bas Engels zag er op 30 maart een noordoost overvliegen boven De Hond. Het wordt steeds lastiger om een **matkop** in het gebied te vinden. Het aantal meldingen (32) was het laagst sinds 2011. Maart is nog de beste maand.

April

Vier maal werd een (overvliegende) **zwarte ooievaar** gesignaleerd tussen Lek en Linge, waarvan twee in april. Het aantal meldingen van **visarenden** op nwc.waarneming.nl was sinds de start in 2005 van het gegevensplatform nog niet zo hoog: 79 in 22 km-hokken, vooral bij de Lek. April, mei en oktober zijn dé maanden van doortrek. De **zwarte wouw** werd van april tot juni op zeven plaatsen doortrekkend opgepikt. Het **bokje** is en blijft een verborgen en dus moeilijk waarneembare soort, vooral als de winter kwakkelt. De kleine snip werd dit jaar slecht twee keer aangetroffen, in de Everdingerwaard, in april en november. Acht waarnemingen van waarschijnlijk vijf afzonderlijke **bosruiters** is het laagste aantal genoteerd in nwc.waarneming.nl sinds 2008. Het gaat dramatisch slecht met de **zomertortel**, maar gelukkig is de soort nog niet helemaal verdwenen uit ons gebied. Op 19 april een zingende zomertortel op Landgoed Mariënwaerd. In de maanden daarna werden vogels gezien/gehoord in de Bosscherwaarden, bij Rump en vooral in juli in de omgeving van polder Nieuw Schaayk en de Geeren bij Leerdam (eenmaal zelfs drie vogels). De laatste drie jaren zijn er veel waarnemingen van **beflijsters** binnengekomen, ook weer in 2019 (97 exemplaren in 37 waarnemingen). Twaalf stuks zelfs op 18 april ter plaatse in de Redichemse Waard (Bas Engels). April is wel de beste maand om hier beflijsters te zien. De **nachtegaal** zong dit jaar alleen in de buurt van Acquoy en Asperen (4 meldingen). Nog altijd een zeldzame soort bij Culemborg, de **snor**. Een zingende vogel hield zich enkele dagen in april op

Kaart met waarnemingen van wespddieven in 2019, met concentratie rond de Drifsteeg.

Linksboven bonte vliegenvanger, Everdingen uiterwaard, 21 april 2019, foto Henk Meijer
Links dwergarend, Lage Veld, 29 juni, foto Paul van Veen

in de uiterwaard bij Everdingen, en ook even in de Goilberdingerwaard. Een maand later werd het gesnor nogmaals gehoord in de Everdingerwaard. 🐦 In 2019 hadden vogelaars veel kans om de alhier vrij zeldzame **bonte vliegenvanger** aan te treffen. Vrouwtjes en zingende mannetjes lieten zich op een achttal plekken zien en/of horen, vooral in april en mei. 🐦 **Rouwkwikstaarten** worden de laatste jaren zelden gezien; één vrouwtje *yarellii* op 12 april in de Everdingerwaard door Jeroen Brandjes. 🐦 Het zijn voornamelijk de trektellers die een overvliegende **duinpieper** weten te scoren. Deze soort wordt niet elk jaar gezien, maar in 2019 wel tot drie keer toe op drie plekken (april, augustus, september).

Mei

🐦 In 2019 was sprake van een uitzonderlijk hoog aantal waarnemingen (55) van **wespendieven**. Naast solitaire doortrekkers in het voorjaar en de nazomer, ging het om een bijna permanente aanwezigheid in de zomermaanden van meerdere wespddieven (tot 4 tegelijk) in het Beesdsche Lage Veld en directe omgeving. Hoewel balts is waargenomen, werd niet duidelijk of er ook gebroed werd in het gebied. 🐦 Een vrouwtje **roodpootvalk** scheerde op 7 mei laag over het grasland van De Regulieren naar het noordoosten (Bas Engels). Tijdens Eurobirdwatch op 5 oktober vloog er ook een boven de Lek. 🐦 Eén zekere melding van de **draaihals** in het verslagjaar, namelijk op 1 mei in de Plantage door Marc van der Aa. 🐦 Paul van Veen zag 2 **zilverplevieren** overvliegen bij Everdingen op 4 mei. 🐦 Paul vond later die maand ook een fouragerende **Temmincks strandloper** in de Beusichemse Waard, de enige van 2019. De aantallen doortrekkers van deze soort wisselen hier jaarlijks zeer sterk. 🐦 **Bontbekplevieren** zijn in mei en augustus/september niet zeldzaam in de regio, maar in 2019 waren er niet veel. Deze maand zaten er enkele pleisterende vogels in de Everdingerwaard, de Beusichemse waard (4 exx.) en op het natuurontwikkelingsterrein de Leidsche Hoeven. 🐦 Op 10 mei werd de eerste **wielewaal** gehoord. De laatste twee jaar wordt deze bosvogel meer doorgegeven, maar

dat kan ook doordat er beter naar gezocht wordt. In 11 kilometerhokken geregistreerd (Lage Veld, Regulieren, polder De Graaf, Korte Hoeven, De Geeren).

Juni

🐦 Een mooie waarneming was die van een **ortolaan**, die een paar dagen lang rond 10 juni zong in het volkstuienencomplex in Hoge Prijs (waarneming ingevoerd door Suzan Siemons). 🐦 Harry Mensink trof een **georde fuut** aan in de Korne bij Buren, voorwaar een bijzondere zomerwaarneming. 🐦 Het aantal **kwartels** wisselt van jaar tot jaar, maar is meestal laag. Zowel in de Bosscherwaarden als in de Everdingerwaard riepen 2 kwartels. Ook hoorden twee waarnemers in deze maand nachtelijk overvliegende roepende kwartels boven hun huis. Een beetje vogelaar is ook 's nachts alert. 🐦 Op 21 juni zou een **kwartelkoning** zijn gehoord in de Regulieren, door Mark van Wamel. Deze soort was al vijf jaar niet vastgesteld in het werkgebied. 🐦 De sensatie van 2019 was een **dwergarend**, eerst ontdekt in de Steenwaard op 21 juni door Bert Kasius en "Ronald". De vogel bleef hier blijkbaar een tijdje in de streek hangen, hij werd teruggevonden door Paul van Veen op 29 juni in het Lage Veld. Lees meer over deze mega-waarneming in Hak-al 2019-3. 🐦 Op 9 juni bezochten 9 **casarca's** de Everdingerwaard. Daarnaast waren er losse waarnemingen van deze exotische (verwilderde) eendensoort in de uiterwaarden en de Lappenheide in maart en november.

Juli-augustus

🐦 Het was rustig op nwc.waarneming.nl in deze maanden. Noemenswaardig waren de twee juveniele **dwergmeeuwen** die naar zuid vlogen boven de trektelpost in de Redichemse Waard. Na een grote piek in 2015 (312 exemplaren in 52 waarnemingen) nam het aantal meldingen sindsdien elk jaar af. 🐦 Harry Velders pikte tijdens het barbecueën op 18 augustus twee **zeearenden** tegelijk op (een volwassen en juveniel), hoog afglijdend naar het westen. Dat was al de derde zeearendwaarneming vanuit zijn tuin aan de

*Boven krooneend,
Assche Wetering, 8 maart 2019,
foto Benny Zijl*

*Rechts bladkoning,
Voorkoop, 10 oktober 2019,
foto Marja van Bruggen*

*Uiterst rechts grauwe klauwier,
Everdingerwaard,
1 september 2019,
foto Paul van Veen.*

Breedsteeg. In totaal waren er zeven waarnemingen van de vliegende deur in februari, april, mei, juni en augustus, allemaal in de buurt van de Lek. 🐦 De verzameling van **ooievaars** op de lichtmasten langs de A2 is vooral automobilisten niet ontgaan. Het summum was het aantal van 58 ooievaars op 25 augustus. 🐦 Arjan Brenkman kon op 27 augustus een overvliegende **ortolaan** (de tweede dus van 2019) bijschrijven op zijn huis- en tuinwaarnemingenlijst.

September

🐦 Meerdere vogelaars konden op 1 september een juveniele **grauwe klauwier** ter plaatse in de Everdingerwaard aanschouwen. Dit is het derde jaar vanaf 2016 waarin deze (in Nederland toenemende) soort is waargenomen in deze regio. 🐦 Ronald Messemaker zag op 12 september in Gellicum een juveniele **steppekiekendief** naar zuid vliegen. Het zou je tuinsort maar wezen! Hiermee komt het aantal zekere en onzekere meldingen vanaf de eerste waarneming in 2013 in het NVWC-waarnemingsgebied op 7. 🐦 Dit jaar maar één **rosse grutto**, in de Everdingse uiterwaard, op 15 en 16 september tussen de wulpen. 🐦 Daniël Beuker wist zijn tuinsortenlijst aan te vullen met nota bene de **morinelplevier**. Een exemplaar van deze soort vloog op 21 september over de Valeriaan (Voorkoop). 🐦 Voor het derde jaar op rij is weer **porseleinhoen** gemeld: van 23 tot 27 september foeragerend in de Everdingerwaard. 🐦 De invasie van **gaaien** in het najaar begon zich te manifesteren in deze maand. Op 22 september trok bij de trektelpost Redichemse Waard het recordaantal van 728 gaaien door, waaronder een groep van 75 vogels!

Oktober

🐦 Aardig wat doortrekkende **smellekens** in het voorjaar en het najaar van 2019 (17 waarnemingen), op EuroBirdwatch op 5 oktober zelf 5 over de Redichemse Waard. 🐦 De **bladkoning** begint een jaarlijks (oktober)fenomeen in Culemborg te worden. Het kenmerkende roepje werd op drie plekken in de stad gehoord (Voorkoop, De Hond, centrum) door meerdere waarnemers. Op 10 oktober zelfs een duo bij de Weidsteeg. 🐦 De vijfde waarneming sinds het

begin van NVWC-waarneming.nl van de **grote pieper** werd gedaan op de trektelpost Redichemse Waard op 13 oktober. 🐦 Vanaf de derde week in oktober huisde een grote groep **baardmannetjes** in de rietvelden van de Everdingerwaard, op 24 oktober maar liefst 23 stuks. 🐦 Op 23 oktober werd de tweede **Europese kanarie** van het jaar, zuidwest vliegend boven het centrum van Culemborg, genoteerd door Hein Prinsen. 🐦 Een knappe waarneming was de laag naar zuid vliegende **ijsgors** die Marcel Kok oppikte boven de Baarsemwaard op 27 oktober.

November- december

🐦 Door Tom Zeegers werd een **Noordse kauw** (ondersoort *monedula*) doorgegeven, zowel op 10 als op 15 november in De Voorkoop. 🐦 Nadat op 23 november een **pestvogel** werd ontdekt in Geldermalsen door D. van Malsen, zag Hein Prinsen op 4 december 6 pestvogels uit de bomerij langs de Wethouder Schoutenweg opvliegen. 🐦 De grootste groep **kraanvogels** van 2019, 26 exemplaren, vloog op 28 november zuidwest boven het bedrijventerrein (waarnemer Bas Engels). Verder alleen enkele solitaire vogels in het voorjaar. 🐦 Niet alledaags was de **middelste zaagbek** man die op 14 en 18 december op twee verschillende plaatsen op de Lek aanwezig was. 🐦 Sjoerd Sipma meldde op 14 december een **ruigpootbuiserd** bij de Hennisdijk. Ruigpootbuiserden zijn hier tegenwoordig erg zeldzaam; de waarnemingen die er zijn worden door de "admins" vaak kritisch beoordeeld vanwege mogelijke verwarring met buizerd. 🐦 Heel wat meldingen van **krooneenden** het jaar door, waaronder in mei een paartje afwisselend in de Baarsem-, de Goilberdinger- en de Steenwaard. 🐦 Op 18 december zelfs 8 exemplaren tegelijk in de Steenwaard. 🐦 Met 10 waarnemingen van 11 exemplaren was het in deze buurt een recordjaar voor de **velduil**. Er was een goed veldmuizenaanbod door de droge zomer van 2018, gevolgd door een zachte winter en lente met weinig neerslag. Op de laatste dag van het jaar zelfs twee opvliegende vogels langs de Linge bij Acquoy. 🐦